

pr. 5. nov. 870 JS

ZAPISI PRAVLJIC
FR. SREBOŠKI PETERLIN

Povedke
slovenskega naroda.

Nabral
fr. sreboški Peterlin.

zahteva nagrado za to kar se bo njegovega blaga
naslovnile.

527/219, 1 - 11, 522/13, 15

Bepisano
AB

Povédke
slovenskega naroda.

Sabral nađ Lascami in Ribnico

fršreboški Peterlin.

Obsejek:

Kraljicék. — Kanja. — Kot in rak. —
Medved. — Vovk. — Rajic. — Prinja. —
Na mizi. — Kokos. — Lintvern. — Konj.

Opomin.

Lovedkam sl. naroda služim tudi
njegove vraže, običaje in pregovore,
kolikor se to vjema. Nisem pristav,
gal imena, ktero je povedka, vraža,
pregovor ali običaj; ker se mi
zoi nepotrebno, kajti bralci bodo
lahko sami ločili.

P.

1. Kraljiček.

Ko se se izkušali ptički, kdo najviše zletí, je nek mal ptiček z lehkim perjičem se fězlolel in najviše dospel, ko so drugi ptiči velika nize opesali in popadali na zemljo. Za to bi ga bili radi za kralja posta, vili, pak mnogo se jih je vpiralo temu; rekli so, da je premajhen. Pa bi pak vendar letalec za svoje gasluge kaj dobil, tedaj mu podelijo ptice častni priimek „kraljiček“, in pravico, da sme ta priimek imeti za vselej.

327/219,3

2. Kanja.

Ko je Bog pticam zapovedal delati, jim je rekel, naj vsaka skibi ne le za jed, ampak tudi za pijačo. Zato naj si napravi vsaka ptica svoj poseben studenec, kamor bo hodila pit. Vse ptice so Boga poslušale, samo kanja se vpré: "Jaz imam vže studenec v zraku, kadar gré dež." Zato ji pak Bog ne pusti na zemljo sestti, da bi se napila, če ji se tako žejna. Čahati mora, da spet

dežuje; — in se le tevej' na,
stavi svoje grlo, da pije vodo.
Zatorej pak tako vpije, kadar
ni dolgo dežja. Vē tudi,
kedar ne bode dolgo dežja,
in to oznanja, kadar
začne precej po dežji vpitī.
Zarad čudnega kricanja
pak se ji tudi pravi "kanja".

3. Art in rak.

No je Bog svet ustvaril,
ustvari tudi razne živali.

Predno pak jim je oči
dal, je vsake živalce povpra-
šal, kam ji naj jih dene.
Odgovorile so vse, naj jih
dene, kamor je njegova
sveta volja. Ko pak pride
do raka, ta ošabno odgovori:
"Vr.. mi jih deni!"

Gospod Bog povprašuje
dalje, in živalce so mu
zopet odgovarjale, kakor
poprej: "kamor je Tvoja
sv. volja." Pride tudi do
krta, ki mu odgovori:
"Vzemljö mi jih vrzi!"

Gospod Bog je poslušal svojih
stvari, prevzetnik in poniznik.
Del je vsem živalim, ki so se
njegovi sv. volji podvrgle, oči
v najimenitnejši in najpriprav-
nejši kraj - v glavo. "Prevzetne",
zema pak tudi ne bom
kratil volje" - reče Bog -
"naj se njima zgodi, kakor
hočeta." Dene torej raku
v sv. oči, krtu jih pak v
zemljo vrže. Zato mora rak
ritniški hoditi, da vidi
pred seboj; krt pak po zemlji
rije, ker išče svojih oči v nji,
pak jih nihakor ne more najti.

4. Medved.

52 7/219, 5

Medved po zimizato zmerom spi, ker se jeseni naje take trave, ktera ga tako zelo omoti. Ta trava bi v pozimsko spanje vrgla tudi vsako drugo žival, ko bi se je najedla.

Nek moz je to travo zavo, hal v gosicavi. Dobro je namrec pazil, ko je videl, da je medved jedel travo, kako ona je tiista trava.

Videl je tudi, da je medved
hitro po tem otopnel. Liče po
gosičavi in dobi veliko take
trave. Natruga ji nekoliko,
ter vzame s seboj domú.

Ko pride domu, je nekoliko
poje. Precej ga obide dremota,
in gre v stebenj, ter se na
pridilku zavije v seno in
trdno zaspi. Doma so ga
iskali, a nikjer ga niso
mogli najti. V pomladi, ko
so seno vže spasi do tistega
kraja, kjer je mož spal,
nenadoma s senom izpukajo
tudi zgubljenega moža.

Mislili so, da je mrtev,
a ko ga potipljijo, zdi se
jim gorak in brz so čutili,
da se diše. Malo so ga
pretresti, in zbudil se je.

Nikakor ni mogel verjeti,
da bi bil vso zimo spal.

Se le to ga je tega prepri-
čalo, ko je videl, da drevesa
cvete in travniki zelene.

5. Volk.

52 7/219, 6

Če volk ne zine pred solncem,
ne more tisti dan požreti nobene
živali. Ako pak tisti dan

napade kako žival, jo raztrga
s tacami ter spravi za
Drugi dan.

6. Zajec.

527/219,7

Če je človek v svojem življenju
jedel zajčovo meso pred kot
kako drugo, se bo vse življenje
boječ.

Kdor Veliki petek pojé zajčovo
srce, zaroka in vлови potem
lahko vsacega zajca.

7. Svinja. 527/219, 8

Kdor zorta guknjo v kost
suhega svinjskega mesa, ki
je bilo o Veliki noči blago,
slovgeno, bo prasec, ki ga
bo tisto leto zaklal, v ravno
taki kosti in tacem kraju
imel guknjo.

8. Nar mizi. 527/219, 9

Če se iz mize, kar od jedi ostane
med drobtinicami, naravnost na
tla pobriše, nič ne zaleže živali,
ampak hudoba se s tistem

napase; zato se mora vselej
najprej v roko prestreči kaj tacega,
potem se le na tla vreči.

9. Kokos. 327/219, 10

Če kokos pije, oznanjuje
nesrečo; zato, da bi se nesreča
zavrnila od hiše, se mora
precej kokos odstraniti.

327/219, 11
10.

Šedem let star petelin znese
jajce, ki ima čudodelno moč.

11 Lintvern. 327/219.1

(Kmaj ali pozoj.)

Kadar se lintvern pelje
po zraki, nastopi silen
vihar, kateri pred lintver-
nom prevleče vsako drevo,
naj si bode še tako močno.

Ta vznjaja se zgodí lahko
po dnevi in po noči, a
vselej je nez prav hitra.

Po naših krajih se zdej več
ne zgodí lahko kaj takega,

~~Kar~~ ampak le porokoma,
kar se je pak zelo pogostoma
godilo v starih časih, ko
je bilo še mnogo malikovalcev,
ker takrat je hudoba imela
več oblast, nego zdaj, ko je
vse dežele papež blagoslovil.

Sintvern je tista strašna
kača, v kateri je bila hudoba,
ki je zapeljala Adama in Evo. +

Glodil je v starodavnih
časih Sintvern po deželah
in je ljudi in živali poziral
po zakletih krajih. Bilo
je toliko Sintvernov, da je

+

vsak zaklet kraj imel svojega.

V necem kraju je hodil
lutreren iz velicega gozda,
kteri ni bil deleč od kraljive
polacé. Požival je več let po
tistem krajestou ljudi in
živali. Morali so mu iz
vsake hiše, na katero je vrsta
prišla, dajati po dvoje goved
in enega človeka, ter pobirati
mu najboljše blago. Ako bi
tega ne bili storili, tako bi
bil zakričal, da bi bil
vse oglušil.

Prisla je tudi vrsta na
kraljevo hišo, in sicer na kra-
ljevo najmlajšo hčer, da bi jo
imel pozreti hitverem, kakor
najboljše blago na kraljevem
dvoru. Ko je videl kralj,
da se blizu dan, ko bo morala
njegova ljubljena hčerka
strašno umreti, se posveto-
je, kako bi mogel to žalost
in nesrečo povrnuti, a
nikče mu ni vedel
prav svetovati.

Vse je kraljčina mislila,
da je nje zadnji dan pred
smrtno, pripravila se je
za zadnjo uro, in čakala
na pol mrtva svojega
morilca, neznanega po
sasti, strahovitega
Lintverna. — Nenadoma
pride ta dan v kraljevo
vo mesto hraber vojak.
Ko zve, zakaj je vse
mesto črno pregrneno,
napoti se hitro v
kraljevo palačo. Ko

vstopi, vidi, da je vse žalostno. "Čemu toliko žalovanja? Bog je naša pomoč, vanj zaupajte, ne bode vas zapustil! V neskončno dobroti in milosti Najvišjega sega upam, da otnem z Njegovo pomočjo vašo kcer, svitli kralj!" Tako odgovori hrabri vojak tožnega kralja, ki ne ve, ali bedi, ali se mu sanja. Potem se vendar zave, malo za,

mišljen stoji sredi sobe,
oči v neznanega
vojaka spiraje — in
zopet se mu zdi ta
reč nemogoča. Od silnega
žalovanja so ga tako
zelo zapustile moči, da
s tako slabim glasom
vojaku odgovori,
da je mogel ta dobro
na nesa vleči, ako
ga je hotel razumeti.
Rekel mu je: „Prijatelj!
Vi mi hočete z nemogo-
čim djanjem služiti.“

Ju, pak poskusite, če
vam se posreči, dobro, če
ne, varujte, da sebe in
drugih ljudi s tem ne
pahnete v nesrečo." —

"Ne bojte se ničesar, svetli
kralj!" — mu odvrne vojak —
"jaz sem prorok, da se pru-
zim zato ne zgodi nič
žalega, in z Božjo pomočjo,
smem reči, da tudi vašo
hčer otmem; samo dovolite
mi vse, cesar vas bodem
zdej prosil." Kralj reče,

inaj le željo pove, in se
mu mora vse storiti.

Vojak veli trem konjem
po noči dobro poklavati,
da bodo mogli zjutraj
z njimi od doma od-
piniti. Vojak se zapre
v pokazano izbo ter vsa
noč moli, da bi kua-
ličino ošel.

Drugi dan, ko gov na,
poči, zbudi junaški mla-
denič hlapca, ter mu
veli vse tri konje

lepo opraviti in poklicati
kraljičino, ktera naj se lepo
napravi za odhod. Ko je
bilo vse pripravljeno, vojak
opase golo sabljo, zajame
konja ter vzame k sebi
kraljičino, klancu pak
veli preč seboj peljati
ona dva konja do
tistega gozda, kjer je
stanoval lintveren.

Ko do gozda pridejo,
zapovi se lintveren proti
konju, na katerem je
mladenič jahal s kra,

ličino. Mladenič mu zapodi
v odprto žrelo sulico, ter
ga umori. — Ki se mu
kraljčina mogla zato
prostih zahvaliti, pak
tudi vsa okolica ga
je imenovala svojega
rešitelja. Kralj mu
je pomijal mnoga
darila, a mladenič
jih ni hotel vzeti,
rekel je, da ga
vodi krščanska
ljubezen k tacim

delom.

Ta mladenič je bil sv.
Jurij. Zato, pravijo, ima sv.
Jurij pod seboj linsterna
namalaneqa.

Narod naš podobe mnogih
svetnikov razlaga po svoje.
Osebnost mučenisKO orodje
obrača na svoje pravlice.

sv. Matija, pravijo, da
ima ržato na povobi bra-
dljo (žatlako) namalano,
ker je ž njjo očeta in
materič odsekal glave,

kakor so mu prerokovale
rojnice.

Sveta evangelista
Marka in Luka, pravijo,
da imata zato podobo
živali — Marka leva,
Luka vola — ker so ju
Gidje zaradi lepega
obrazja in acenega
govorjenja jako civali
in skoro po božje
čestiti hoteli, pa sta
sveta moza premenila
človeško podobo v

zverinsko, ter unaknila
se posvetni časti.

V nekterih pravljicah se
povoba sv. Luka z volom
tudi s tem razlaga, da je
kot voliček za cerkev
kamnje vozil. in zato

Konj.

Ko je Bog vse živali iz ila
vstroaril in jih oživel, vname
se hudiču želja, da bi tudi

on vsaj eno naredil.
Kakor je videl, da je
Bog trupla iz ila
napravjal, se tudi
on ravna po tem zgledu.
Napravi ^{silno} veliko truplo
iz ila, ga dobro stlači,
ter ^{ga} postavi ^k enemu
~~drevesu.~~ ~~plotu.~~ Truplo pak je
stalo mirno, kajti nobe,
nega življenja ni bilo
v njem. Zato prosi
hudic Boga, da bi

njegovi zveri dal življenje.

Bog malo pomisli; usmililo se mu je težavno zastoj dovršeno delo njegovega sovražnika, smilila se mu je tudi v nepričpo, rabljena ilovca, reče tedaj:

Raj si bo, življenje mu bom dal, to da le v prihod, veku. — "Kival, katero sem jaz napravil, mora biti moja!" — se zavere hudič.

Bog ga pak zavrne: Ali ne spoznaš, da tvoja na, prava nima veljave brez moje porabe; tudi si ti

to truplo napravil iz mojega
blaga, zato ga bom jaz
oživel v prid človeku, a ne
tebi. — Potem je Bog truplu
ki je pri Drevesu stonelo,
svojo romarsko palico
pritisnil na noge, in
oživel je.

To je bil konj. Zato
ima konj še sedej na vsaki
nogi pri stopalu belo piko.

Glavni Odbor
Matice slovenske, v Ljubljani!

S tem listom vam posiljam vse moje vam obetane narodne povedke, kar sem jih do sedaj med slovenskim ljudstvom na Dolenskem nabral in ne se priobčil; pak tudi se od drugih strani niso priobčene bile.

Te povedke, kakor tudi za one, ki sem vam jih 1. novembra 1870 l. poslal, naj se mi precej po natisu navadna na, grava plača vstevši plačo za letnino 1871 in za 1872, potem pak za 5 iztisov cele zbirke slovenskih narodnih povedek navadna knjizevna cena.

Ako se vam bode zdelo v
zadevah narodne zbirke moje
kako vprašanje do mene,
sem ga vselej precej pripravljeno
pisмено po pošti odgovoriti.

Brz ko prejmete ta list,
prosem, da mi pisмено potrdite
prejem nar. zbirke in mi
potem tudi naznanite kedaj
mislite natisniti zbirko
narodnega blaga.

Oz velicem spoštovanjem

Vam
udani

V velicih Lasičah
Dne 24. aprila 1871.

Jr Sreboški Peterlin